

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

DOI <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2025.60.348101>

УДК 347.73

О. В. Гаран, доктор юридичних наук, професор
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра адміністративного та господарського права
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: admin.kaf@ukr.net
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6757-6309>

ФАКТОРИ ПРИСКОРЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ПРАВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті розглянуто фактори прискорення трансформації фінансового права в сучасних умовах. Звертається увага, що фінансове право як галузь публічного права, що регулює суспільні відносини щодо формування, розподілу та використання централізованих і децентралізованих грошових фондів, переживає період фундаментальної трансформації. До ключових факторів прискорення змін належать: глибока інтеграція та дерегуляція фінансових ринків, розвиток цифрових технологій (FinTech, RegTech, SupTech), посилення впливу міжнародних стандартів пруденційного нагляду та фінансової безпеки (AML/CFT), а також періодичні системні кризи та макроекономічна нестабільність. Зазначено, що науковий аналіз цих факторів стикається з низкою методологічних та концептуальних викликів. По-перше, це проблема нелінійної взаємодії та синергії трансформаційних детермінантів (глобалізація, цифровізація тощо), що ускладнює ізоляцію впливу окремого чинника. По-друге, гострою залишається структурна асинхронність між динамікою інновацій (наприклад, блокчейн, криптоактиви) та правотворчим процесом, що веде до регуляторного вакууму. По-третє, для України особливо актуальною є проблема багаторівневої гармонізації законодавства в умовах євроінтеграції та імплементації *acquis communautaire* ЄС. По-четверте, існує фрагментарність наукового дискурсу, що потребує комплексного міждисциплінарного підходу. За результатами дослідження виокремлено основні чинники прискорення трансформації фінансового права: цифровізація суспільства; макроекономічна нестабільність; інтеграція ESG-принципів; високий розмір державного боргу України. Зазначено, що цифровізація трансформує фінансове право, породжуючи нові явища (криптоактиви тощо), які не відповідають класичним правовим конструкціям. Це потребує адаптації його інститутів до електронних платіжних систем, державних реєстрів та інноваційних інструментів. Глобалізація фінансових ринків зумовлює необхідність гармонізації національних прав із міжнародними стандартами (наприклад, FATF, Базельські угоди, директиви ЄС) і породжує виклики, зокрема у сфері протидії відмиванню коштів. Інтеграція ESG-принципів може стати чинником глибинної трансформації через розширення предмета регулювання, формування нових інструментів та посилення прозорості. Макроекономічна нестабільність і високий державний борг прискорюють зміни, змушуючи розробляти антикризові інструменти, реформувати бюджетне й податкове право та вдосконалювати управління боргом. Запропоновано рекомендації для законодавчої політики, спрямованої на підвищення ефективності й адаптивності фінансово-правового регулювання.

Ключові слова: фінансове право, регулювання, цифровізація, фактори прискорення трансформації фінансового права, інститути фінансового права, предмет правового регулювання, інформаційні технології, державний борг, міжнародні стандарти.

Постановка проблеми. Фінансове право, будучи галуззю публічного права, що опосередковує суспільні відносини з формування, розподілу та використання централізованих і децентралізованих грошових фондів, переживає період фундаментальної трансформації. У XXI столітті інтенсивність цього процесу значно зросла під впливом низки взаємозалежних глобальних детермінантів. До ключових факторів прискорення трансформації належать: глибока інтеграція та дерегуляція фінансових ринків, експоненційний розвиток цифрових технологій (fintech, RegTech, SupTech), посилення впливу міжнародних стандартів пруденційного нагляду та фінансової безпеки (AML/CFT) [1], а також періодичні системні кризи та макроекономічна нестабільність.

SupTech – Supervisory technologies (наглядові технології) мають на меті оптимізацію, полегшення та вдосконалення наглядових процесів з боку відповідних органів. Тобто це інструменти, які допомагають НБУ виконувати його функції та адміністративні задачі.

СупТех (як і РегТех) з'являється у відповідь на стрімкий розвиток FinTech (фінансових технологій), оскільки цей напрям вимагає від регуляторів фінансових ринків і наглядових органів адаптації своїх підходів (інноваційні продукти складно контролювати).

При цьому варто зазначити, що «SupTech – це рішення для більш автоматизованого та алгоритмізованого нагляду та регулювання вже наявних фінустанов та їх продуктів. Тобто розвиток наглядових технологій традиційно не переганяє, а йде відразу за фінтех-галуззю» [2].

Отже, правова система змушена адаптуватися до нових явищ, як-от криптоактиви, децентралізовані фінанси та інтеграція ESG-принципів, які за своєю природою часто не кореспондують із класичними правовими конструкціями.

Науковий аналіз зазначених факторів стикається з низкою методологічних і концептуальних викликів, що ускладнюють формування цілісного теоретичного підходу.

По-перше, це проблема нелінійної взаємодії та синергії трансформаційних детермінантів. Такі фактори, як глобалізація, цифровізація, геополітична динаміка й екологічні ризики, діють у комплексі, породжуючи кумулятивний ефект. Це значно ускладнює ізоляцію впливу окремого чинника й емпіричне встановлення прямих причинно-наслідкових зв'язків між зовнішнім викликом і конкретною модифікацією правового регулювання.

По-друге, гострою залишається проблема структурної асинхронності між динамікою інновацій і правотворчим процесом. Інституційна консервативність законодавства не відповідає швидкості виникнення нових технологічних та економічних явищ (наприклад, активів на основі блокчейну, алгоритмічних фінансових послуг). Зокрема, цифрові форми реальних активів істотно трансформують процеси глобального формування капіталу [3]. За дослідженням World Economic Forum, до 2027 року близько 10 % світового ВВП може

зберігатися в блокчейн-реєстрах... [4]. Результатом є формування регуляторних вакуумів, квазіправових режимів та невизначеності у застосуванні чинних норм, що підриває принципи правової визначеності та стабільності.

По-третє, особливої актуальності для України набуває проблема багаторівневої гармонізації законодавства в умовах євроінтеграції. Процес імплементації *acquis communautaire* ЄС потребує глибокої трансформації національних фінансово-правових інститутів. Однак цей процес ускладнюється не лише технічною складністю, але й необхідністю подолання глибинних відмінностей між правовими традиціями, економічними моделями та соціальними пріоритетами, що породжує ризик формальної або неефективної транспозиції норм.

По-четверте, існує проблема фрагментарності наукового дискурсу. Дослідження трансформації фінансового права часто обмежуються рамками окремих його підгалузей (податкового, бюджетного, банківського права), тоді як сутність змін вимагає комплексного міждисциплінарного підходу. Необхідна інтеграція методологій юридичної науки, фінансової економіки, соціології права та кібернетики для адекватного охоплення технологічних, економічних і соціальних аспектів досліджуваного явища.

Таким чином, подолання викладених викликів та ефективне дослідження детермінант трансформації фінансового права потребує розробки нової методологічної парадигми. Вона має ґрунтуватися на міждисциплінарному синтезі, враховувати динамічний і мережевий характер взаємодії факторів та орієнтуватися на прогностичне моделювання траєкторій розвитку правового регулювання у сфері фінансовій державі України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження чинників, що прискорюють трансформацію фінансового права, є системоутворюючим для його теорії та дає можливість простежити закономірності оновлення предмета й методів фінансово-правового регулювання під тиском швидких змін у фінансовій сфері. Для України ця проблематика набуває додаткової гостроти через необхідність фінансово-правових інститутів з *acquis* ЄС в умовах воєнного стану, бюджетних обмежень і підвищених безпекових ризиків, що потребує гнучкої, ризик-орієнтованої та прогностично виваженої законодавчої політики для зміцнення гармонійності й конкурентоспроможності національної фінансової системи. Наукове підґрунтя для осмислення та концептуального визначення факторів, що прискорюють трансформацію фінансового права, формують праці таких вітчизняних і зарубіжних учених, як А. Блавт, Л. Бондаренко, О. Гнездовський, С. Домашенко, М. Житар, І. Заїчко, Д. Морозов, О. Музика-Стефанчук, О. Оліфіров, Р. Опальчук, Я. Поплюйко, І. Скоропад, А. Чорновол, І. Цимбалюк, Н. Якимчук та інших вчених.

Метою статті є аналіз ключових факторів, що прискорюють фундаментальну трансформацію фінансового права в сучасних умовах, і подолання методологічних викликів, пов'язаних із цими дослідженнями.

Виклад основного матеріалу. Сучасна динаміка змін у фінансово-правовій сфері детермінована такими ключовими факторами:

1. *Цифровізація суспільства та розвиток інформаційних технологій* мають глибокий трансформаційний вплив на фінансове право України. М. Житар зазначає, що «у сучасних умовах глобальної цифрової трансформації фінансово-

економічне середовище зазнає кардинальних змін, що зумовлює необхідність перегляду теоретичних і практичних засад функціонування економічного механізму підприємств. Традиційні фінансові моделі управління, засновані на лінійних підходах до планування, обліку та контролю, дедалі частіше демонструють свою обмеженість в умовах динамічного інформаційного середовища. Зростання ролі цифрових інструментів, таких як аналітика великих даних, блокчейн, штучний інтелект і CRM-системи, зумовлює формування нової парадигми управління фінансовими потоками» [5, с. 2].

У зв'язку із цим виникає проблема регулювання віртуальних активів в Україні, зокрема через затримку набуття чинності Закону «Про віртуальні активи» [6], відповідно до європейських стандартів. Отже, нагальною залишається проблема правового регулювання віртуальних активів в Україні, яке потребує подальшого розвитку шляхом уточнення термінологічного апарату й імплементації європейських регуляторних стандартів. Цифрова трансформація фінансового сектору потребує комплексного поєднання технологічної та правової експертизи, що зумовлює необхідність адаптації класичних інститутів фінансового права до реального функціонування електронних платіжних систем («...це комунікаційно-технологічна впорядкована структура, що дозволяє оперативно, безпечно і зручно проводити фінансові операції між учасниками з різним статусом» [7]), криптоактивів, держаних реєстрів [8] та інноваційних фінансових інструментів, закладаючи підґрунтя для оновлення системи регулювання фінансових ресурсів, формуючи таким чином якісно нову правову парадигму регулювання фінансової діяльності держави в умовах цифрової економіки.

2. *Глобалізація фінансових ринків* має суттєвий трансформаційний вплив на фінансове право, зумовлюючи необхідність його адаптації до міжнародних стандартів та уніфікації національних правових систем. Цей процес проявляється в посиленні транскордонного руху капіталу, виникненні глобальних фінансових інституцій та інструментів, що потребує гармонізації регуляторних підходів різних країн для забезпечення ефективного нагляду та протидії фінансовим ризикам. Під впливом глобалізації відбувається імплементація міжнародних фінансових стандартів (зокрема, рекомендацій FATF – міжнародних стандартів боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму і розповсюдженням зброї масового знищення [9], Базельських угод, які передбачають, що «вирішення існуючих проблем регулювання варто починати не з технічного аналізу і доопрацювання існуючих нормативних положень, а з пошуку і дослідження внутрішніх суперечностей, які обмежують ефективність функціонування системи банківського регулювання і нагляду» [10], директив ЄС тощо).

Під впливом глобалізації фінансових ринків трансформується національне законодавство, що охоплює традиційні інститути фінансового права – банківське, податкове, валютне регулювання, фінансовий контроль, державний кредит тощо. Водночас глобалізація породжує нові правові виклики, пов'язані з регулюванням офшорних зон, трансфертним ціноутворенням, протидією відмиванню коштів та ухиленню від оподаткування, що спонукає до створення механізмів міжнародної співпраці й обміну фінансовою інформацією між державами. Таким чином, фінансове право набуває транснаціонального характеру, балансуючи між збереженням національного суверенітету у фінансовій сфері та необхідністю

інтеграції у глобальний фінансовий простір шляхом імплементації міжнародних стандартів (наприклад, стандартів Міжнародного валютного фонду тощо) [11].

3. *Інтеграція ESG-принципів у фінансову діяльність держави* (англ. environmental, social, governance – «довкілля», «соціальна сфера», «корпоративне управління») [12].

Усе частіше видно, що більш ефективною стратегією фінансування є застосування ESG-критеріїв під час прийняття рішень про інвестиції та кредитування. Так, «бізнес, який претендує на хорошу ESG-оцінку, має відповідати стандартам розвитку у трьох категоріях: соціальній, управлінській та екологічній. Екологічні принципи визначають, наскільки компанія дбає про навколишнє середовище і як намагається скоротити збитки, які завдаються екології. Соціальні принципи показують ставлення компанії до персоналу, постачальників, клієнтів, партнерів та споживачів. Щоб відповідати стандартам, бізнес повинен працювати над якістю умов праці, стежити за гендерним балансом та інвестувати у соціальні проєкти.

Управлінські принципи стосуються якості управління компаніями: прозорість звітності, зарплати менеджменту, здорова обстановка в офісах, відносини з акціонерами, антикорупційні заходи» [12].

Р. Опальчук, А. Чорновол та Я. Поплюйко висловлюють думку, що «розвиток ESG... сприятиме адаптації до міжнародних стандартів та інтеграції у світові ринки» [13, с. 1].

Л. Бондаренко, І. Скоропад уточнюють, що «ESG-концепція створює платформу відкритої економіки, де... дбають про навколишнє середовище, дотримуються соціальних та людських цінностей та будують прозорі управлінські структури» [14, с. 1].

Л. Бондаренко й А. Блават наголошують на доцільності застосування ESG-стратегій і пріоритетних напрямках інвестування у сталий розвиток на принципах ESG з урахуванням впливу тривалих воєнних дій в Україні, серед яких інвестування в оборонно-промисловий комплекс, дослідження та розробку екологічно чистих джерел енергії, «декарбонізацію» та розвиток біоенергетики, розвиток відповідних ESG соціальних процесів [15, с. 1].

Таким чином, інтеграція ESG-принципів у фінансову діяльність держави має бути не ситуативним явищем, а передбачати системне застосування й виходити за межі суто управлінських інновацій. Вона може стати чинником глибинної трансформації фінансового права, що виявляється в розширенні предмета фінансово-правового регулювання, зміні його функціонального спрямування, формуванні нових правових інструментів і механізмів, а також у посиленні ролі прозорості, підзвітності та юридичної відповідальності у сфері публічних фінансів.

О. А. Музика-Стефанчук, Н. Я. Якимчук вважають, що «реалії сучасності змусили переглянути предмет цієї галузі права, адже виникли публічні відносини, пов'язані з приватними фінансами. Йдеться, зокрема, про відносини у сфері державного фінансового моніторингу та державного контролю за приватними фінансами відповідно до Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового

знищення” від 06.12.2019. Також контроль за приватними фінансами здійснюється відповідно до Закону України “Про запобігання корупції” від 14.10.2014. Отже, кошти фізичних осіб у певних випадках є об’єктами фінансовоконтрольних правовідносин» [16, с. 33].

3. *Макроекономічна нестабільність* також прискорює трансформацію фінансового права, оскільки кризи виявляють прогалини в регулюванні та вимагають швидких законодавчих змін. Це призводить до посилення фінансового контролю [17], впровадження антикризових інструментів [18], реформування бюджетного та податкового права, а також розвитку валютного контролю для забезпечення фінансової стабільності.

І. Заїчко та О. Оліфіров вважають, що «дієве антикризове фінансове управління передбачає своєчасну діагностику фінансових ризиків, вибір адекватних стратегій, оптимізацію структури капіталу та застосування сучасних інструментів контролю грошових потоків», що дає можливість «збільшити фінансову стійкість... та мінімізувати ризики в умовах економічної нестабільності» [18, с. 1]. Таким чином, нестабільність формує більш гнучку та стійку правову систему, здатну реагувати на виклики й забезпечувати фінансову безпеку.

4. *Державний борг України* – це наступний чинник, який впливає на трансформацію фінансового права. Так станом на 31 жовтня 2025 року «Державний борг України становив 7 990,61 млрд грн (96,54 % загальної суми державного та гарантованого державою боргу), або 190,37 млрд дол. США. Державний зовнішній борг становив 6 090,87 млрд грн (73,6 % загальної суми державного та гарантованого державою боргу), або 145,12 млрд дол. США. Державний внутрішній борг становив 1 899,14 млрд грн (22,95 % загальної суми державного та гарантованого державою боргу), або 45,25 млрд дол. США. Гарантований державою борг України становив 286,19 млрд грн (3,46 %), або 6,82 млрд дол. США, зокрема: гарантований державою зовнішній борг – 208,0 млрд грн (2,51 %), або 4,96 млрд дол. США; гарантований державою внутрішній борг – 78,2 млрд грн (0,94 %), або 1,86 млрд дол. США. Протягом жовтня 2025 року сума державного та гарантованого державою боргу України збільшилась у гривневому еквіваленті на 252,05 млрд грн і в доларовому еквіваленті державний та гарантований державою борг збільшився на 2,98 млрд дол. США» [19].

Великий розмір державної боргу України виступає потужним фактором трансформації фінансового права, змушуючи законодавців розробляти та впроваджувати правові спеціальні механізми для управління борговим навантаженням і запобігання дефолту. Це реалізується шляхом створення деталізованого бюджетного законодавства із жорсткими фіскальними правилами й обмеженнями для нових запозичень, удосконалення правових засад державних позик та емісії цінних паперів, а також розвитку інститутів реструктуризації боргу. Високий борг також зумовлює потребу в реформуванні податкового права для максимізації бюджетних надходжень, посиленні нагляду за державними видатками та створенні прозорих механізмів управління державними фінансами, що загалом трансформує фінансове право з метою підвищення фінансової дисципліни та фінансової стабільності держави.

У контексті факторів прискорення трансформації фінансового права в сучасних умовах доцільним буде визначення ключових напрямів трансформації фінансового законодавства.

Відповіддю на вищезазначені виклики стали такі вектори змін: адаптація законодавства до цифрового середовища; посилення повноважень органів фінансового контролю; імплементація міжнародних стандартів фінансової діяльності тощо.

О. В. Гнездовський, С. В. Домашенко, Д. М. Морозов акцентують увагу на такому напрямі трансформації фінансового права, як «фінансова доступність: із розвитком цифрових фінансів все більше людей можуть приєднатися до офіційної фінансової системи та мати доступ до фінансових послуг, у тому числі у віддалених сільських районах» [20, с. 3], а також на тому, що «обсяг безготівкових операцій стабільно зростає: прогнози на найближчі роки свідчать про постійне зростання частки безготівкових платежів» [20, с. 8].

Так, розвиток фінансової доступності та зростання безготівкових платежів впливають на трансформацію фінансового права кількома ключовими шляхами: *формування нового предмета регулювання; еволюція інструментів фінансового контролю; стирання традиційних меж тощо.*

Фінансове право змушене реагувати на масове застосування нових категорій користувачів (особливо з віддалених територій) через цифрові канали, що потребує створення правових рамок для спрощених онбординг-процедур (це система заходів, спрямованих на успішну адаптацію та інтеграцію нового), дистанційної ідентифікації та верифікації особи [21], а також захисту прав фінансово недосвідчених споживачів та інше.

Традиційні інструменти фінансового контролю, орієнтовані на офлайн-операції та установи, поступаються місцем цифровому контролю. Органи фінансового контролю отримують нові повноваження для моніторингу та контролю за транзакційними потоками в режимі реального часу, використання Big Data [22] та аналітики для виявлення аномалій, шахрайства й порушень, що трансформують саму модель фінансового контролю з переважно ретроспективної на превентивну.

Цифрова доступність розмиває межі між банківськими та небанківськими послугами, між платіжними сервісами, кредитуванням та інвестиціями. Це змушує фінансове право відходити від жорсткої прив'язки до інституційної форми на користь функціонального підходу, де регулювання застосовується до виду діяльності незалежно від того, хто її надає. Таким чином, поширення фінансової доступності та безготівкових операцій не лише кількісно збільшує охоплення системи, але і якісно змінює її природу, змушуючи фінансове право розвиватися в напрямі технологічної адаптивності, проактивного контролю та захисту прав осіб у цифровому середовищі.

Висновки та пропозиції. Підсумовуючи, важливо наголосити, що сучасна трансформація фінансового права України є багатофакторним процесом, детермінованим насамперед глибокою цифровізацією, що потребує створення нової правової парадигми для регулювання віртуальних активів, електронних платіжних систем та інноваційних інструментів; інтеграцією у глобальний фінансовий простір, що зумовлює гармонізацію національного законодавства

з міжнародними стандартами (FATF, Базельські угоди, *acquis* ЄС); посиленням уваги до ESG-принципів, які формують нові цілі та інструменти фінансово-правового регулювання; а також макроекономічною нестабільністю та високим державним боргом, що актуалізують розвиток антикризових механізмів, бюджетної дисципліни та інститутів фінансової безпеки, формуючи загалом більш гнучку, стійку та орієнтовану на майбутнє правову систему.

Список використаної літератури

1. EU Global Facility on Anti-Money Laundering and Terrorist Financing. URL: <https://www.global-amlcft.eu/> (дата звернення: 15.11.2025).
2. SupTech та RegTech в Україні: що це таке та як відбувається впровадження технологій Нацбанком. URL: <https://bankir.kiev.ua/suptech-ta-regtech-v-ukraini-shcho-tse-take-ta-iak-vidbuvaetsia-vprovadzhennia-tekhnologij-natsbankom/> (дата звернення: 15.11.2025).
3. Asset Tokenization Market Size & Share Analysis – Growth Trends & Forecasts (2025–2030). Mordor Intelligence: website. 2025. URL: <https://www.mordorintelligence.com/industryreports/asset-tokenization-market> (дата звернення: 15.11.2025).
4. Top 10 Emerging Technologies of 2025. World Economic Forum: website. 2025. URL: <https://www.weforum.org/publications/top-10-emerging-technologies-of-2025> (дата звернення: 15.11.2025).
5. Житар М. О. Вплив цифрової трансформації на економічний механізм підприємств та їх комунікаційні стратегії як невід'ємної складової сучасної фінансової архітектури. *Економіка та суспільство*. Випуск № 74. 2025. С. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-84> (дата звернення: 15.11.2025).
6. Про віртуальні активи : Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX (не набув чинності). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 15.11.2025).
7. Цимбалюк І. Принципи роботи платіжних систем та їхні види. URL: <https://rates.fm/ua-uk/payment-systems/vidi-ta-princip-roboti-platizhnih-sistem/>.
8. Єдині та державні реєстри України. Які існують державні реєстри? URL: <https://opendatabot.ua/registry>.
9. Рекомендації FATF та методологія. Міжнародні стандарти боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму і розповсюдженням зброї масового знищення. 269 с. URL: <https://fii.gov.ua/assets/userfiles/books/5%20round%20FATF.pdf> (дата звернення: 15.11.2025).
10. Онікієнко С. В. Базельські угоди: протиріччя регулювання. *Економіка та держава*. № 9/2013. С. 29–31. URL: <https://files.core.ac.uk/download/pdf/197275443.pdf> (дата звернення: 15.11.2025).
11. Спеціальний стандарт поширення даних МВФ (ССПД МВФ). URL: <https://mof.gov.ua/uk/specialnij-standart-poshirennja-danih-mvf-sspd-mvf-statistika-za-gfsm> (дата звернення: 15.11.2025).
12. Що таке ESG-принципи і чому компаніям важливо їх дотримуватися. URL: <https://fintechinsider.com.ua/shho-take-esg-pryncypy-i-chomu-kompaniyam-vazhlyvoyih-dotrymuvatysya> (дата звернення: 15.11.2025).
13. Опальчук Р., Чорновол А., Поплюйко Я. Інтеграція ESG-принципів у діяльність українських страхових компаній: глобальні тренди та місцеві особливості. *Економіка та суспільство*. 2025. № 72. С. 1–6. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-113> (дата звернення: 15.11.2025).
14. Бондаренко Л., Скоропад І. Сучасні тенденції ESG-активностей компаній в Україні та світі. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66. С. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-62> (дата звернення: 15.11.2025).
15. Бондаренко Л., Блавт А. Акценти інвестування у сталий розвиток на принципах ESG в умовах воєнного стану в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. С. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-48> (дата звернення: 15.11.2025).
16. Музика-Стефанчук О. А., Якимчук Н. Я. Сучасне фінансове право. Право публічних фінансів : підручник. Київ : АртЕк, 2024. 656 с.

17. Гаран О. В. Трансформація механізмів фінансового контролю в умовах воєнного стану: окремі моменти. *Наукові інновації та передові технології. Серія «Право»*. 2025. № 8 (48). С. 943–955. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-8\(48\)-943-955](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-8(48)-943-955) (дата звернення: 15.11.2025).
18. Заїчко І., Оліфіров В. Антикризове фінансове управління: стратегії та інструменти. *Соціальний розвиток: економіко-правові проблеми*. 2025. С. 7–8. DOI: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.7-8.20> (дата звернення: 15.11.2025).
19. Інформаційна довідка щодо державного та гарантованого державою боргу України (станом на 31.10.2025). URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg> (дата звернення: 15.11.2025).
20. Гнєздовський О. В., Домашенко С. В., Морозов Д. М. Вплив цифрового фінансового простору на економічний розвиток: аналіз потенціалу та перспективи для України. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск № 65/2024. С. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-117> (дата звернення: 15.11.2025).
21. Дистанційна ідентифікація та верифікація клієнта. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/2_pr_2020-11-20.pdf?v=4 (дата звернення: 15.11.2025).
22. Що таке Big Data: визначення, приклади та можливості. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/shho-take-big-data> (дата звернення: 15.11.2025).

References

1. *EU Global Facility on Anti-Money Laundering and Terrorist Financing* (n.d.). <https://www.global-amlcft.eu/>.
2. *SupTech ta RegTech v Ukraini: shcho tse take ta iak vidbuvaietsia vprovadzhennia tekhnologii Natsbankom* [SupTech and RegTech in Ukraine: What it is and how technology is implemented by the National Bank] (n.d.). Bankir.kiev.ua. <https://bankir.kiev.ua/suptech-ta-regtech-v-ukraini-shcho-tse-take-ta-iak-vidbuvaietsia-vprovadzhennia-tekhnologii-natsbankom/> [in Ukrainian].
3. Mordor Intelligence. (2025). *Asset tokenization market size & share analysis – Growth trends & forecasts (2025–2030)*. <https://www.mordorintelligence.com/industryreports/asset-tokenization-market>.
4. World Economic Forum (2025). *Top 10 emerging technologies of 2025*. <https://www.weforum.org/publications/top-10-emerging-technologies-of-2025>.
5. Zhytar, M. O. (2025). Vplyv tsyfrovoi transformatsii na ekonomichniy mekhanizm pidpriemstv ta yikh komunikatsiini stratehii yak nevidiemnoi skladovoi suchasnoi finansovoi arkhitektury [The impact of digital transformation on the economic mechanism of enterprises and their communication strategies as an integral part of modern financial architecture]. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and Society], (74), 1–8. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-84> [in Ukrainian].
6. *Pro virtualni aktyvy: Zakon Ukrainy vid 17.02.2022 No. 2074-IX* [On virtual assets: Law of Ukraine of 17.02.2022 No. 2074-IX] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> [in Ukrainian].
7. Tsymbaliuk, I. (n.d.). *Pryntsyp roboty platizhnykh system ta yikhni vydy* [The principle of operation of payment systems and their types]. Rates.fm. <https://rates.fm/ua-uk/payment-systems/vidi-ta-princip-roboti-platizhnykh-sistem/> [in Ukrainian].
8. *Yedyni ta derzhavni reiestry Ukrainy. Yaki isnuut derzhavni reiestry?* [Unified and state registries of Ukraine. What state registries exist?] (n.d.). Opendatabot. <https://opendatabot.ua/registry> [in Ukrainian].
9. *Rekomendatsii FATF ta metodolohiia. Mizhnarodni standarty borotby z vidmyvanniam koshtiv, finansuvanniam terorizmu i rozpovsiudzhenniam zbroi masovoho znyshchennia* [FATF recommendations and methodology. International standards on combating money laundering and the financing of terrorism & proliferation] (n.d.). <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/5%20round%20FATF.pdf> [in Ukrainian].
10. Onikiienko, S. V. (2013). Bazelski uhody: protyrichchia rehuliuвання [Basel agreements: Regulatory contradictions]. *Ekonomika ta derzhava* [Economy and State], (9), 29–31. <https://files.core.ac.uk/download/pdf/197275443.pdf> [in Ukrainian].

11. Ministry of Finance of Ukraine (n.d.). *Spetsialnyinyi standard poshyrennia danykh MVF (SSPD MVF)* [IMF Special Data Dissemination Standard (SDDS IMF)]. <https://mof.gov.ua/uk/specialnij-standart-poshirennja-danih-mvf-sspd-mvf-statistika-za-gfsm> [in Ukrainian].
12. *Shcho take ESG-pryntsyipy i chomu kompaniiam vazhlyvo yikh dotrymuvatysia* [What are ESG principles and why it is important for companies to follow them] (n.d.). Fintech Insider. <https://fintechinsider.com.ua/shho-take-esg-prynczyipy-i-chomu-kompaniiyam-vazhlyvo-yih-dotrymuvatysia> [in Ukrainian].
13. Opalchuk, R., Chornovol, A., & Popliuiko, Ya. (2025). Intehratsiia ESG-pryntsyypiv u diialnist ukrainskykh strakhovykh kompanii: hlobalni trendy ta mistsevi osoblyvosti [Integration of ESG principles into the activities of Ukrainian insurance companies: Global trends and local features]. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and Society], (72), 1–6. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-113> [in Ukrainian].
14. Bondarenko, L., & Skoropad, I. (2024). Suchasni tendentsii ESG-aktyvnosti kompanii v Ukraini ta sviti [Modern trends of ESG activities of companies in Ukraine and the world]. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and Society], (66), 1–8. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-62> [in Ukrainian].
15. Bondarenko, L., & Blavt, A. (2024). Aktsenty investuvannia u stalyyi rozvytok na pryntsyypakh ESG v umovakh voiennoho stanu v Ukraini [Accents of investing in sustainable development based on ESG principles under martial law in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and Society], (59), 1–7. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-48> [in Ukrainian].
16. Muzyka-Stefanchuk, O. A., & Yakymchuk, N. Ya. (2024). *Suchasne finansove pravo. Pravo publichnykh finansiv* [Modern financial law. Public finance law] (Textbook). ArtEk [in Ukrainian].
17. Haran, O. V. (2025). Transformatsiia mekhanizmv finansovoho kontroliu v umovakh voiennoho stanu: okremi momenty [Transformation of financial control mechanisms under martial law: Certain aspects]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii. Seriia “Pravo”* [Scientific Innovations and Advanced Technologies. Series “Law”], 8 (48), 943–955. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-8\(48\)-943-955](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-8(48)-943-955) [in Ukrainian].
18. Zaichko, I., & Olifirov, V. (2025). Antykrizove finansove upravlinnia: stratehii ta instrumenty [Anti-crisis financial management: Strategies and tools]. *Sotsialnyi rozvytok: ekonomiko-pravovi problemy* [Social Development: Economic and Legal Problems], 7–8. <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.7-8.20> [in Ukrainian].
19. *Informatsiina dovidka shchodo derzhavnoho ta harantovanoho derzhavoiu borhu Ukrainy (stanom na 31.10.2025)* [Information note on state and state-guaranteed debt of Ukraine (as of 31.10.2025)] (2025). Ministry of Finance of Ukraine. <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg> [in Ukrainian].
20. Hniezdovskiyi, O. V., Domashenko, S. V., & Morozov, D. M. (2024). Vplyv tsyfrovoho finansovoho prostoru na ekonomichnyi rozvytok: analiz potentsialu ta perspektyvy dlia Ukrainy [The impact of digital financial space on economic development: Potential analysis and prospects for Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and Society], (65), 1–10. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-117> [in Ukrainian].
21. National Bank of Ukraine (2020). *Dystantsiina identyfikatsiia ta veryfikatsiia kliienta* [Remote customer identification and verification]. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/2_pr_2020-11-20.pdf?v=4 [in Ukrainian].
22. *Shcho take Big Data: vyznachennia, pryklady ta mozhlyvosti* [What is Big Data: Definition, examples and opportunities] (n.d.). Kyivstar Hub. <https://hub.kyivstar.ua/articles/shho-take-big-data> [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 17.11.2025

Дата прийняття статті: 19.12.2025

Опубліковано: 30.12.2025

O. V. Haran, Doctor of Jurisprudence, Professor
Odesa I. I. Mechnikov National University
Department of Administrative and Commercial Law
24/26 Frantsuzkyi Blvd, Odesa, 65058, Ukraine
e-mail: admin.kaf@ukr.net
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6757-6309>

FACTORS OF ACCELERATION OF TRANSFORMATION OF FINANCIAL LAW IN MODERN CONDITIONS

Summary

The article considers the factors accelerating the transformation of financial law in modern conditions. Attention is drawn to the fact that financial law, as a branch of public law that regulates social relations regarding the formation, distribution and use of centralized and decentralized monetary funds, is undergoing a period of fundamental transformation. The key factors accelerating change include: deep integration and deregulation of financial markets, exponential development of digital technologies (FinTech, RegTech, SupTech), increasing influence of international standards of prudential supervision and financial security (AML/CFT), as well as periodic systemic crises and macroeconomic instability. It is noted that the scientific analysis of these factors faces a number of methodological and conceptual challenges. First, it is a problem of non-linear interaction and synergy of transformational determinants (globalization, digitalization, geopolitics), which makes it difficult to isolate the influence of a single factor. Secondly, the structural asynchrony between the dynamics of innovations (for example, blockchain, crypto-assets) and the law-making process, which leads to regulatory vacuums, remains acute. Thirdly, the problem of multi-level harmonization of legislation in the conditions of European integration and implementation of the EU *acquis communautaire* is particularly relevant for Ukraine. Fourth, there is a fragmentation of the scientific discourse, which requires a comprehensive interdisciplinary approach. As a result of the study, the main factors of accelerating the transformation of financial law were identified: digitalization of society; macroeconomic instability; integration of ESG principles; the high level of the national debt of Ukraine. It is noted that Digitization transforms financial law, giving rise to new phenomena (crypto-assets, etc.) that do not correspond to classical legal structures. This requires adaptation of its institutions to electronic payment systems, state registers and innovative tools. The globalization of financial markets necessitates the harmonization of national laws with international standards (for example, FATF, Basel agreements, EU directives) and creates challenges, in particular in the field of anti-money laundering. The integration of ESG-principles can become a factor of deep transformation through the expansion of the subject of regulation, the formation of new instruments and the strengthening of transparency. Macroeconomic instability and high public debt are accelerating changes, forcing the development of anti-crisis tools, reforming budget and tax law, and improving debt management. Recommendations for legislative policy aimed at improving the efficiency and adaptability of financial and legal regulation are offered.

Keywords: financial law, regulation, digitalization, factors accelerating the transformation of financial law, institutions of financial law, subject of legal regulation, information technology, public debt, international standards.